

Taxor och avgifter

Riktlinjer för tillämpning av avgifter och taxor enligt socialtjänstlagen (SoL) inom äldre- och funktionshinderomsorg

1. Allmänt

Riktlinjerna utgår från beslut om avgifter fastställda av kommunfullmäktige 2009-02-23, § 14, och 2016-12-19, § 172. Därutöver har beslut om taxor för mat fastställts av kommunfullmäktige 2019-11-25, § 244 samt beslut om avgifter för hälso- och sjukvårdsinsatser fastställda av kommunfullmäktige 2019-11-25 § 247.

Många av de belopp som används för att beräkna avgifter utgår från prisbasbeloppet. Prisbasbeloppet fastställs årligen av regeringen med stöd av 2 kap. 6-9 §§ socialförsäkringsbalken (2010:110) och är fastställt till 47 300 kronor för år 2020.

Med **avgifter** avses de kostnader som kommunen tar ut för hemtjänst och motsvarande tjänster av servicekaraktär efter beslut om bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL. Även för hälso- och sjukvårdsinsatser som utförs i hemmet tas avgift ut.

Med **taxor** avses t.ex. hyror i särskilt boende, hygienartiklar som kan köpas i särskilt boende samt kostnader för måltider.

1.1 Avgiftsutrymme

Den enskildes individuella avgiftsutrymme beräknas utifrån bruttoinkomst. Från bruttoinkomsten avräknas skatter, boendekostnad samt förbehållsbelopp. Den summa som återstår är den enskildes avgiftsutrymme. Utrymmet är ett högkostnadsskydd som innebär att de sammanlagda avgifterna inte får i överstiga detta belopp och inte heller det lagstadgade avgiftstaket. Om de sammanlagda avgifterna är högre än avgiftsutrymmet måste korrigeringsavgifter tas ut för att bringa de sammanlagda avgifterna ned till detta belopp.

1.2 Uppgifter

För att fastställa avgift inhämtas uppgifter om inkomst, boendekostnad och eventuellt bostadstillägg från Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan. Från Skatteverket inhämtas uppgift om inkomst av kapital. Den enskilde lämnar själv bland annat uppgifter om tjänstepensioner, övriga inkomster och boendekostnad om den enskilde inte har bostadstillägg.

Det är frivilligt för den enskilde att lämna de uppgifter som behövs för att kunna göra en korrekt avgiftsberäkning. Om den enskilde väljer att inte lämna uppgifter så tas avgift ut motsvarande den högsta avgift som avgiftstaket medger, så kallad maxtaxa.

1.3 Ändring av avgift enligt 8 kap. 9 §, SoL

Kommunen ska ändra ett individuellt beslut om avgift om något förhållande som påverkar avgiftens storlek har ändrats så att den enskildes avgiftsutrymme har ökat eller minskat. Exempel på situationer där en avgiftsändring kan bli aktuell är ändrade inkomstförhållanden, förändrad boendekostnad, om äktenskap ingås eller upplöses, om behov av högre förbehållsbelopp uppkommer eller om bostadstillägg eller liknande bidrag beviljas eller upphör.

1.4 Ändrade förhållanden

Den enskilde ansvarar själv för att anmäla ändrade förhållanden som kan påverka avgiftens storlek. En ändring av avgiften ska gälla från och med månaden efter att ändringen blev känd. Ändring av avgiften ska dock gälla från den månad förändringen blev känd om förändringen avser hela den månaden. I samband med dödsfall räknas förändringen från och med den dag som dödsfallet inträffar.

2. Beräkning av avgiftsunderlag

Med avgiftsunderlag avses den inkomst som den enskilde kan antas komma att få under de närmaste tolv månaderna, fördelad med lika belopp per månad. Inkomsten beräknas med tillämpning av regler i socialförsäkringsbalken. Inkomsterna ska beräknas med utgångspunkt i det skatterättsliga inkomstbegreppet.

Bland inkomster som medräknas finns bland annat:

- Inkomst av tjänst eller näringsverksamhet
- Inkomster av kapital efter avdrag med 30 %. Själva förmögenheten medräknas inte
- Bostadstillägg, bostadsbidrag och särskilt bostadstillägg medräknas
- Skattefria stipendier över 3000 kr per månad
- Studiebidrag och studiestartsstöd utom de delar som avser tilläggsbidrag
- Etableringsersättning för vissa nyanlända invandrare

Om den enskilde är med i Svenska kyrkan tas kyrkoavgift ut genom preliminärskatt. Trots att medlemskapet är frivilligt ska avgifterna för de sociala tjänsterna beräknas med utgångspunkt från den faktiska återstående nettoinkomsten. Det är inte tillåtet för kommunen att räkna om nettoinkomsten till vad den skulle ha varit om den enskilde inte är medlem i Svenska kyrkan.

För makar ska, med hänsyn till den lagreglerade underhållsskyldigheten dem emellan, bådas inkomster räknas samman som avgiftsgrundande inkomst och fördelas med hälften på vardera make/partner. För sambor räknas avgiften var för sig med undantag av bostadskostnaden som är gemensam. Barns inkomster räknas inte med i avgiftsunderlaget.

3. Förbehållsbelopp

Förbehållsbeloppet är det belopp som den enskilde har rätt att behålla innan avgift får tas ut. Förbehållsbeloppet är summan av minimibelopp och boendekostnad.

3:1 Minimibelopp

Minimibeloppet ska täcka normalkostnader för livsmedel, kläder, skor, fritid, hygien, dagstidning, telefon, radio- och TV avgift, hemförsäkring, öppen hälso- och sjukvård, tandvård, hushållsel, förbrukningsvaror, resor, möbler, husgeråd och läkemedel.

Minimibeloppet ska, om inte följer av 8 kap. 8 § socialtjänstlagen, alltid per månad utgöra lägst en tolfedel av

- 1,3546 gånger prisbasbeloppet för ensamstående, eller
- 1,1446 gånger prisbasbeloppet för var och en av sammanlevande makar och sambor.

Av 8 kap 8 § framgår att minimibeloppet ska höjas i skälig omfattning om den enskilde på grund av särskilda omständigheter varaktigt har ett behov av ett högre belopp. Med en kostnad av varaktig karaktär menas en kostnad som är regelbundet återkommande under större delen av ett år och uppgår till minst 200 kr per månad.

Det kan t.ex. gälla:

- fördyrad kost t.ex. på grund av att maten erhålls via hemtjänst i ordinärt eller särskilt boende eller i dagverksamhet. Den faktiska merkostnaden bör då godtas om den inte är oskäligt hög. Kostnaderna fördelas utifrån Konsumentverkets beräkningar där frukost utgör 20 %, huvudmål 40 %, mellanmål 10 % och middag 30 %
- behov av specialkost eller att omsorgstagaren är 60 år eller yngre och normalt har en högre kostnad för sin matkonsumtion
- äldre- och funktionsnedsattas personers familje- och arbetssituation, till exempel underhållskostnader för minderåriga barn, arbets- och sjukresor, merkostnader för habilitering och rehabilitering
- kostnader för god man
- yngre funktionsnedsattas behov av medel för bosättning och familjebildning som efter individuell prövning kan räknas upp till en nivå som överstiger det schabloniserade minimibeloppet med upp till 10 %

Minimibeloppet kan också sänkas i skälig omfattning om den enskilde inte har kostnader för de normalkostnader som minimibeloppet ska täcka därför att kostnaden ingår i avgiften för hemtjänst, i hyran för bostad i särskilt boende eller tillhandahålls kostnadsfritt. Som vägledning vid beräkning av olika individers eller familjers kostnader används Konsumentverkets beräkningar av kostnader för olika hushåll.

3:2 Boendekostnad

Till boendekostnader räknas hyra, bostadsrättsavgift och kostnader för boende i egen fastighet. För bostadsfastighet eller bostadsrättslägenhet utgör räntor för bostadslån som inte är avdragsgilla, driftskostnader, mindre reparationer, underhåll, fastighetsskatt och tomträttsgäld en del av boendekostnaden.

Om den enskilde får bostadsbidrag, bostadstillägg eller särskilt bostadstillägg räknas detta in i avgiftsunderlaget och beaktas inte vid fastställande av boendekostnaden. Om den enskilde delar bostad med en eller flera ska boendekostnaden fördelas lika mellan hushållets myndiga personer med egen inkomst. Vid beräkning av boendekostnaden tar kommunen stöd i Pensionsmyndighetens författningssamling (PFS 2010:6) och Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig och högsta godtagbara boendekostnad. Det är dock viktigt att komma ihåg att det är de faktiska boendekostnaderna som gäller om de är kända eller kan tas fram. Den enskilde måste själv kunna styrka sina faktiska boendekostnader.

4. Avgifter och taxor i ordinärt boende

4.1 Allmänt

Avgift för hemtjänst och motsvarande tjänster av servicekaraktär i ordinärt boende, särskilt boende och korttidsboende uppgår till 10 % av nettoinkomsten men kan aldrig överstiga maxtaxan som för år 2019 uppgår till 2089 kr per månad. Avgiften får heller inte överstiga kommunens självkostnad som 2019 uppgår till 350 kr per timme. Hemtjänstinsatser som omfattar högst fyra timmar per månad debiteras per timma, dock maximalt upp till den enskildes avgiftsutrymme. Den minsta tid som debiteras är en timme.

4:2 Avgift för trygghetslarm

Avgift för larm i ordinärt boende uppgår till 200 kr per månad. Avgift tas ut för hel månad även om den enskilde avsäger sig insatsen under pågående månad.

4:3 Avgift för matdistribution

Avgift för att få mat distribuerad till ordinärt boende uppgår till 250 kr per månad. Avgift för distribution av mat tas ut för hel månad även om den enskilde avsäger sig insatsen under pågående månad. Avgiften tas ut per individ även om flera i samma hushåll har matdistribution.

4:4 Avgift för ledsagning

Om den enskilde har beslut om ledsagning vid ett eller två tillfällen per månad, och inte har några andra hemtjänstinsatser, matdistribution undantagen, tas en fast avgift ut om 150kr/månad.

4:5 Avgift för hemtjänst vid enstaka tillfälle

Om hemtjänstinsats utförs vid enstaka tillfälle under en månad och självkostnadspris kan tillämpas, debiteras kostnad för som minst en timme.

4:6 Avgiftsfria insatser

Följande insatser är avgiftsfria:

- Dagverksamhet för personer med demenssjukdom. Kostnad för måltid enligt fastställda måltidspriser tillkommer.
- Telefonservice
- Avlastning för anhörig upp till 10 timmar per månad utan biståndsbeslut

4:7 Tillfällig hemtjänst för brukare från annan kommun

Hemkommunen ersätter vistelsekommunen för de tjänster som utförts och debiterar den enskilde enligt sina egna beslutade avgifter.

4:8 Nya ärenden

Om den enskilde ansöker om stöd för första gången kommer avgift att debiteras från och med det datum som beslutade insatser verkställs.

4:9 Förändrade behov av hemtjänst

Vid tillfälliga förändringar av hemtjänstbehovet under en kalendermånad kvarstår avgiftsbeslutet. Vid en permanent förändring ändras avgiften nästkommande månad. Om den enskilde varaktigt säger ifrån sig samtliga hemtjänstinsatser tas ingen avgift ut från och med det datum förändringen sker.

4:10 Reducering av hemtjänstavgift

Vid planerad frånvaro eller vid sjukhusvistelse kan reducereing av avgiften ske. Vid uteblivna dagliga insatser under mer än femton dygn reduceras avgiften påföljande månad med 1/30 del per frånvarodygn. Planerad frånvaro ska meddelas senast en vecka i förväg för att reducereing av avgift ska ske påföljande månad.

Frånvaro räknas från och med den första frånvarodagen till och med dag för hemkomst. För serviceinsatser som inte utförs dagligen sker ingen reducereing av avgift. Den enskilde kompenseras med att få insatserna utförda vid annat tillfälle. Oavsett insats avgiftsbefrias den enskilde helt vid frånvaro hel månad.

4:11 Debiteringsrutiner

Avgift för hemtjänst och motsvarande tjänster av servicekaraktär samt kostnad för måltider debiteras månaden efter att insatserna utförts vilket innebär att avgift för januari debiteras i februari etc.

5. Avgift/taxa vid korttidsboende

För tillgång till utrustning och vissa förbrukningsvaror, t.ex. städmaterial, toalettpapper, rengöringsmedel, sängkläder, handdukar mm. tas en taxa ut om 25kr/dygn. Taxan ingår inte i maxtaxan.

För enskild som inte har vård- och omsorgsinsatser i det egna hemmet, tillkommer hemtjänstavgift under korttidsvistelsen samt kostnader för måltider.

Den som vistas vid korttidsboende i avvaktan på lägenhet/rum i särskilt boende för äldre och som tackar nej till erbjuden och tillgänglig lägenhet, får från efterföljande dag betala en särskild taxa för korttidsboende med 75 kr/dygn. Avgiften avser att täcka kostnader för hushållsel, vatten och varmvatten, gemensamhetsutrymmen, tillgång till möbler, husgeråd, tvätt- och sköljmedel mm. Taxan ingår inte i maxtaxan.

6. Avgift/taxa i särskilt boende

6:1 Allmänt

Kommunens bostadsföretag Solatum sköter, enligt avtal, om att teckna hyresavtal med enskild, hyresavisering, ta emot hyresinbetalningar, handha hyreskrav samt hyresförhandling i särskilt boende. Hyra betalas i förskott och debiteras för hel eller halv månad till och med den 15:e eller 30:e månadsskiftet efter avflyttning. Annan överenskommelse kan göras om bostaden kan disponeras av ny hyresgäst vid annan tidpunkt. Vid byte av bostad i särskilt boende justeras hyran så fort möjligt.

6:2 Bostadsbidrag och bostadstillägg

Hyresgäster i särskilt boende förväntas ansöka om bostadsbidrag, bostadstillägg eller särskilt bostadstillägg för pensionärer hos Pensionsmyndigheten.

6:3 Bostadens utrustning

Lägenhet i särskilt boende är utrustad med säng och madrass och larm. Den enskilde utrustar själv sin bostad i övrigt.

6:4 Förbrukningsvaror

Om den enskilde i särskilt boende så önskar kan kommunen erbjuda tvättmedel, sköljmedel, tvättlappar och toalettpapper och soppåsar till en kostnad av 150 kr/månad.

6:5 Kostnader för måltider

Vid särskilt boende ingår matabonnemang som innehåller frukost, lunch, middag samt kvällsmål och mellanmål. Kostnad för matabonnemang debiteras från inflyttningsdagen till dagen före utflyttning. Enskild som enbart får sitt födointag genom sondnäring betalar helt matabonnemang.

6:6 Reducering av måltidskostnad

Vid frånvaro avräknas matkostnaden per hel dag efter antalet frånvarodagar, maximalt 30 dagar per månad. Planerad frånvaro ska meddelas senast dagen innan.

6:7 Avgift för hemtjänst i särskilt boende, avgiftsreducering och debitering

För avgifter för hemtjänst i särskilt boende, avgiftsreducering i samband med frånvaro och debitering se punkterna 4:1, 4:10 och 4:11.

6:8 Kostnader vid dubbel bosättning

Vid inflyttning i särskilt boende har den enskilde rätt att förbehålla sig medel för den tidigare bostaden. Detta gäller då den enskilde varit ensamstående före flyttningen eller om makar/partners tillsammans flyttar till särskilt boende vid samma tidpunkt. Den dubbla boendekostnaden räknas in i förbehållsbeloppet under maximalt 3 månader.

7. Taxa för måltider

Taxa för måltider följer fullmäktiges beslut 2019-11-05 § 244. Priserna uppräknas årligen med konsumentprisindex med 2019 som basår.

Den enskilde i ordinärt boende betalar fastställt portionspris. Vid beräkning av dennes förbehållsbelopp tas hänsyn till omfattning av den beviljade insatsen matdistribution. Vid beslut om daglig matdistribution beräknas beloppet på 30 port/mån, och vid varannan dag 15 port/mån. Enskilda med biståndsbeslut som väljer att äta enstaka måltider eller måltider som inte är biståndsbeslutade vid serveringskök betalar sina matportioner på plats. Kommunen fakturerar inte för enstaka måltider. För måltider som inte är biståndsbeslutade betalar den enskilde alltid enligt fastlagt pris.

8. Avgift för hemsjukvård

För hemsjukvård som utförs inom ramen för det kommunala hälso- och sjukvårdsuppdraget tas avgift ut motsvarande 350 kr/månad när insatserna utförs av legitimerad personal. Från och med 2020-03-01 kommer avgiften att debiteras även för hemsjukvårdsinsatser som utförs av baspersonal. Avgiften tas ut en gång per kalendermånad oavsett antal besök under respektive månad och ingår i maxtaxan. Personer upp till och med 19 år och 85 år och äldre är undantagna avgiften. För föreskrivna hjälpmedel tas ingen avgift ut.

9. Rätten att överklaga

Beslut om avgifter fattas av kommunfullmäktige och kan överklagas genom laglighetsprövning.

Individuella beslut om avgift, avgiftsändring, beräkning av avgiftsunderlag, boendekostnad, minimibelopp och förbehållsbelopp kan överklagas med förvaltningsbesvär av den som berörs av beslutet.